

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

**GENEL KURUL
KARAR****ŞABAN GÜLAY BAŞVURUSU**

Başvuru Numarası : 2020/1617
Karar Tarihi : 31/1/2024

Başkan : Zühtü ARSLAN
Başkanvekili : Hasan Tahsin GÖKCAN
Başkanvekili : Kadir ÖZKAYA
Üyeler : Engin YILDIRIM
M. Emin KUZ
Rıdvan GÜLEÇ
Yusuf Şevki HAKYEMEZ
Yıldız SEFERİNOĞLU
Selahaddin MENTEŞ
Basri BAĞCI
İrfan FİDAN
Kenan YAŞAR
Muhterem İNCE
Raportör : Fatma Gülbın ÖZTÜRK
Başvurucu : Şaban GÜLAY
Vekili : Av. Hüseyin FENER

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, Sosyal Güvenlik Kurumunca yaşlılık aylığı bağlanması işleminde sigortalı çalışmaya başlandıktan sonra yapılmış yaş tashihiine ilişkin kesinleşmiş mahkeme kararının dikkate alınmaması üzerine emeklilik hakkının tespiti için açılan davanın reddine karar verilmesi nedeniyle hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

- Başvuru 3/1/2020 tarihinde yapılmıştır.
- Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.
- Komisyon başvurunun kabul edilemez olduğu hususunda oybirliği sağlanamaması nedeniyle kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.
6. Birinci Bölüm, başvurunun Genel Kurul tarafından incelenmesine karar vermiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:
8. Başvurucu 2/10/2018 tarihinde Sosyal Güvenlik Kurumuna (SGK) müracaat ederek emeklilik talebinde bulunmuştur. Emeklilik talebi; başvurusunun 1/12/1985 tarihinde sigortalı olarak çalışmaya başladığı, 17/7/1964 tarihli ve 506 sayılı mülga Sosyal Sigortalar Kanunu'na tabi olduğu, ilgili Kanun'un geçici 81. maddesinin (B) ve (C) bentlerinde emeklilik için 25 yıllık sigortalılık süresi, 5.300 günlük malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primi ödemiş ve 49 yaşını doldurmuş olma şartlarının öngörüldüğü, başvurusunun ise 49 yaşını doldurma şartını yerine getirmediği belirtilerek reddedilmiştir.
9. Başvurucu, Kocaeli 2. İş Mahkemesinde (Mahkeme) 7/1/2019 tarihinde SGK kayıtlarında 1/1/1972 olan doğum tarihinin 1/1/1969 olarak düzeltilmesi ve emeklilik şartlarının buna göre değerlendirilmesi talebiyle dava açmıştır. Dava dilekçesinde başvuru, Kocaeli 1. Asliye Hukuk Mahkemesinin 21/4/1987 tarihli kararıyla 1/1/1972 olan doğum tarihinin 1/1/1969 olarak tashih edildiğini ve yaşının 1/1/1969 tarihi dikkate alınarak hesaplanması gerektiğini ileri sürmüştür.
10. Mahkeme 13/3/2019 tarihinde davanın reddine karar vermiştir. Gerekeleli kararda öncelikle uyuşmazlığın çözümlüne tatbik edilmesi gereken normlar ele alınmıştır. 506 sayılı mülga Kanun'un 120. maddesi ile 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 57. maddesinin uyuşmazlığa tatbik edilmesi gerektiğine işaret eden Mahkeme, anılan mevzuatta yaş tashihi sigortalılık tescil işleminden sonra yapılması hâlinde dikkate alınmayacağı hususunun açıkça belirtildiğini vurgulamıştır. Başvurucu hakkındaki yaş tashihi kararının sigortalılık başlangıç tarihinden sonra 21/4/1987 tarihinde verildiğini hatırlatan Mahkeme davanın ret gerekçesini bu sebebe dayandırmıştır.
11. Başvurucu karara karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. İstinaf dilekçesinde doğum tarihinin sehven 1/1/1972 olarak yazıldığını, gerçek doğum tarihi olan 1/1/1969 ile yaşamına dair maddi olguların tutarlılık arz ettiğini belirten başvuru, Mahkeme tarafından uyuşmazlığa tatbik edilen 5510 sayılı Kanun'un 57. maddesinin hak kayıplarına sebep olduğunu belirtmiştir. Başvurucu, Anayasa'nın hukuk devleti ilkesi ile temel hak ve özgürlüklere ilişkin düzenlemelerinin ihlal edildiğini belirterek istinafa konu kararın kaldırılarak davanın kabulüne karar verilmesini talep etmiştir.
12. İstinaf talebi, Sakarya Bölge Adliye Mahkemesi 9. Hukuk Dairesi (Daire) tarafından 2/5/2019 tarihinde reddedilmiştir. Daire, Anayasa Mahkemesinin benzer bir uyuşmazlığa yönelik olarak karara bağladığı *Ali Çakmak ve Şerefraz Aygül* (B. No: 2013/5961, 1/12/2015) başvurusunda yer verdiği ilkelere atıf yapmıştır. Kararda, uygulamada uyuşmazlığa tatbik edilen düzenlemelere paralel farklı düzenlemelerin de bulunduğu dikkati çeken Daire, ilgili düzenlemelere ve bu hususa ilişkin Yargıtay kararına da atıf yaparak istinaf talebini esastan reddetmiştir.

13. Başvurucu, istinaf kararına karşı -istinaf dilekçesinde ileri sürdüğü aynı nedenlerle- temyiz kanun yoluna başvurmuştur.

14. Yapılan temyiz incelemesi neticesinde Yargıtay 21. Hukuk Dairesi 27/11/2019 tarihinde başvurunun temyiz talebini reddederek kararı onamıştır.

15. Nihai karar başvurucuya 9/12/2019 tarihinde tebliğ edilmiştir. Başvurucu 3/1/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Kanun Hükümleri

16. 25/4/2006 tarihli ve 5790 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu'nun "Kayıt düzeltilmesi" kenar başlıklı 35. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Kesinleşmiş mahkeme hükmü olmadıkça nüfus kütüklerinin hiçbir kaydı düzeltilemez ve kayıtların anlamını ve taşıdığı bilgileri değiştirecek şerhler konulamaz. Ancak olayların aile kütüklerine tescili esnasında yapılan maddî hatalar nüfus müdürlüğünce dayanak belgesine uygun olarak düzeltilir."

17. 5510 sayılı Kanun'un;

i. 38. maddesinin birinci ve ikinci fıkraları şöyledir:

"Malûllük, yaşlılık ve ölüm sigortalarının uygulanmasında dikkate alınacak sigortalılık süresinin başlangıcı; sigortalının, mülga 2/6/1949 tarihli ve 5417 sayılı İhtiyarlık Sigortası Kanununa, mülga 4/2/1957 tarihli ve 6900 sayılı Malûliyet, İhtiyarlık ve Ölüm Sigortaları Hakkında Kanuna, 17/7/1964 tarihli ve 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununa, 2/9/1971 tarihli ve 1479 sayılı Esnaf ve Sanatkarlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu Kanununa, 17/10/1983 tarihli ve 2925 sayılı Tarım İşçileri Sosyal Sigortalar Kanununa, bu Kanunla mülga 17/10/1983 tarihli ve 2926 sayılı Tarımda Kendi Adına ve Hesabına Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kanununa ve 8/6/1949 tarihli ve 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununa, 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun geçici 20 nci maddesi kapsamındaki sandıklara veya bu Kanuna tâbi olarak malûllük, yaşlılık ve ölüm sigortalarına tabi olarak ilk defa kapsama girdiği tarih olarak kabul edilir. Uluslararası sosyal güvenlik sözleşmeleri hükümleri saklıdır."

Bu Kanunun uygulanmasında 18 yaşından önce malûllük, yaşlılık ve ölüm sigortalarına tâbi olanların sigortalılık süresi, 18 yaşını doldurdıkları tarihte başlamış kabul edilir. Bu tarihten önceki süreler için ödenen malûllük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primleri, prim ödeme gün sayılarının hesabına dahil edilir."

ii. 57. maddesinin ikinci ve üçüncü fıkraları şöyledir:

"Malûllük, yaşlılık ve ölüm sigortalarına ilişkin yaş ile ilgili hükümlerin uygulanmasında, sigortalıların ve hak sahibi çocuklarının, mülga 2/6/1949 tarihli ve 5417 sayılı Kanun ve mülga 4/2/1957 tarihli ve 6900 sayılı Kanun ile 17/7/1964 tarihli ve 506

sayılı, 2/9/1971 tarihli ve 1479 sayılı, 17/10/1983 tarihli ve 2925 sayılı, bu Kanunla mülga 17/10/1983 tarihli ve 2926 sayılı ve 8/6/1949 tarihli ve 5434 sayılı kanunlara, 17/7/1964 tarihli ve 506 sayılı Kanunun geçici 20 nci maddesine tâbi sandıklara veya bu Kanuna göre ilk defa malullük, yaşlılık ve ölüm sigortalarına tâbi olduğu tarihte, nüfus kütüğünde kayıtlı bulunan doğum tarihleri, sigortalının bu Kanuna göre ilk defa çalışmaya başladığı tarihten sonra doğan çocuklarının ise nüfus kütüğüne ilk olarak yazılan doğum tarihleri esas alınır.

İş kazası, meslek hastalığı, malullük, yaşlılık ve ölüm sigortalarından gelir ve aylık tahsisleri ile sermaye değerinin hesabında, iş kazasının olduğu veya meslek hastalığının hekim raporuyla ilk defa tespit edildiği veya sigortalıların bu Kanuna ve bu Kanunla yürürlükten kaldırılmış kanunlara tâbi olarak ilk defa çalışmaya başladığı tarihten sonraki yaş düzeltmeleri dikkate alınmaz."

18. 506 sayılı mülga Kanun'un;

i. 60. maddesinin (G) bendi şöyledir:

"Yaşlılık aylığından yararlanma esas ve şartları aşağıda gösterilmiştir:

...

G) Bu maddenin uygulanmasında; 18 yaşından önce Malullük, Yaşlılık ve Ölüm Sigortalarına tabi olanların sigortalılık süresi, 18 yaşını doldurdıkları tarihte başlamış kabul edilir. Ancak, bu tarihten önceki süreler için ödenen Malullük, Yaşlılık ve Ölüm Sigortaları primleri, prim ödeme gün sayılarının hesabına dahil edilir."

ii. Geçici 54. maddesi şöyledir:

"01/04/1981 tarihinden önce malullük, yaşlılık ve ölüm sigortalarına tescil edilmiş olanlar hakkında 60 ıncı maddenin (G) fıkrası hükmü uygulanmaz."

iii. 120. maddesinin ikinci ve üçüncü fıkraları şöyledir:

"Malullük, Yaşlılık ve Ölüm Sigortalarına ilişkin yaş ile ilgili hükümlerin uygulanmasında, sigortalıların ve hak sahibi çocuklarının, sigortalının yürürlükten kaldırılmış 5417 ve 6900 sayılı kanunlara veya bu kanuna tabi olarak ilk defa çalışmaya başladığı tarihte nüfus kütüğünde kayıtlı bulunan doğum tarihleri, sigortalının sigortaya tabi olarak ilk defa çalışmaya başladığı tarihten sonra doğan çocuklarının da nüfus kütüğüne ilk olarak yazılan doğum tarihleri esas tutulur.

İş kazalarıyla meslek hastalıkları, malullük, yaşlılık ve ölüm sigortasından gelir ve aylık tahsisleri ile sermaye değerinin hesabında, iş kazasının olduğu veya meslek hastalığının hekim raporuyla ilk defa tespit edildiği veya sigortalıların yürürlükten kaldırılmış 5417 ve 6900 sayılı kanunlara veya 506 sayılı Kanun ile diğer sosyal güvenlik kurumlarına tabi olarak ilk defa çalışmaya başladığı tarihten sonraki yaş tashihipleri dikkate alınmaz."

B. Anayasa Mahkemesi Kararları

19. Anayasa Mahkemesinin 506 sayılı mülga Kanun'un 120. maddesinin üçüncü fıkrasının Anayasa'ya aykırı olduğu iddiasıyla yapılan bir itiraz başvurusunda verdiği 18/1/2005 tarihli ve E.2005/4, K.2005/7 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"Devletin, personel politikasını belirlemede büyük önemi olan emeklilik düzenini, aktüeryal dengeleri gözeterik bilimsel verilere göre belirlemesi ve buna göre gerekli yasal düzenlemeleri yapması doğaldır. Devletin bilimsel verilere dayanarak kurduğu bu düzenin korunması Anayasa'nın 60. maddesinde yer alan sosyal güvenlik hakkının güvenceye alınması için de zorunlu bir gerekliliktir. Nesnel ve sürekli kurallarla sağlam ve sağlıklı temellere oturtulmayan bir sosyal güvenlik kuruluşunun, mahkeme kararları ile alınan yaş düzeltmeleri sonucu ortaya çıkan erken emeklilik gibi nedenlerle aktüeryal dengesinin bozulması, sosyal güvenlik sisteminin sürdürülemez bir duruma gelmesine sebep olabilir.

Sosyal güvenlik kurumlarına tabi olarak çalışılmaya başlandığı tarihten sonraki yaş düzeltmelerinin dikkate alınmayacağını öngören itiraz konusu kuralın, sosyal güvenlik sisteminin kimi aksaklıklara yol açmadan sürdürülmesi amacına yönelik olarak düzenlendiği kuşkusuzdur. Burada yargı kararı hukuksal olarak değerini ve geçerliliğini korumakta, sadece emeklilik yönünden sonuç doğurmamaktadır.

Öte yandan, yasa önünde eşitlik ilkesi, hukuksal durumları aynı olanlar için söz konusudur. Bu ilke ile eylemleri değil hukuksal eşitlik öngörölmüştür. Eşitlik ilkesinin amacı, aynı durumda bulunan kişilerin yasalar karşısında aynı işleme bağlı tutulmalarını sağlamak, ayırım yapılmasını ve ayrıcalık tanınmasını önlemektir. Bu ilkeyle, aynı durumda bulunan kimi kişi ve topluluklara ayrı kurallar uygulanarak yasa karşısında eşitliğin çiğnenmesi yasaklanmıştır. Yasa önünde eşitlik, herkesin her yönden aynı kurallara bağlı tutulacağı anlamına gelmez. Durumlarındaki özellikler, kimi kişiler ya da topluluklar için değişik kuralları ve uygulamaları gerektirebilir. Aynı hukuksal durumlar aynı, ayrı hukuksal durumlar farklı kurallara bağlı tutulursa Anayasa'da öngörülen eşitlik ilkesi zedelenmez.

İtiraz konusu kural, herhangi bir sosyal güvenlik kurumuna bağlı olarak çalışanlardan ilk defa çalışmaya başladıkları tarihten sonra yaş düzeltilmesi yaptırınlar arasında farklılık yaratmadığından eşitlik ilkesine ayrıcalık görölmemiştir.

Açıklanan nedenlerle itiraz konusu kural, Anayasa'nın 10., 60. ve 138. maddelerine aykırı olmadığından istemin reddi gerekir."

20. Anayasa Mahkemesinin 5510 sayılı Kanun'un 57. maddesinin üçüncü fıkrasının Anayasa'ya aykırı olduğu iddiasıyla yapılan bir itiraz başvurusunda verdiği 11/4/2019 tarihli ve E.2019/5, K.2019/24 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"18. Anayasa'nın 138. maddesinin son fıkrasında yasama ve yürütme organları ile idarenin mahkeme kararlarına uymak zorunda olduğu, bu organlar ile idarenin mahkeme kararlarını hiçbir suretle değiştiremeyeceği ve bunların yerine getirilmesini geciktiremeyeceği kurala bağlanmıştır. Bu maddede öngörülen mahkeme kararlarının bağlayıcılığı ilkesi, kanun koyucunun Anayasa'ya uygun olması koşuluyla genel düzenleme yapma yetkisini ortadan kaldırmaz.

19. Kesin hüküm niteliği taşıyan bir yargı kararının yerine getirilmesi sonucunda oluşan yeni durumların bazı hukuksal konular yönünden sonuç doğurmaması bu yargı kararının uygulanmadığı anlamına gelmemektedir. Kural mahkeme kararlarının geçersiz kılınmasına yönelik bir düzenleme olmayıp sosyal güvenlik sisteminin işleyişinde belirliliği ve öngörülebilirliği sağlama ile kamu yararı amacıyla sadece emeklilik işleminde yaş düzeltilmesini daha sıkı koşullara bağlamakta, sonuçta sigortalı olarak işe başladıktan sonra yapılan yaş değişikliğinin emeklilik aylığına ilişkin işlemlerde dikkate alınmaması

sonucunu doğurmaktadır. Bu bakımdan yargı kararı hukuksal olarak değerini ve geçerliliğini korumakta, sadece bu karara emeklilik yönünden sonuç bağlanmamaktadır. İşe başlamadan önce yapılan yaş değişiklikleri ise emeklilik işlemleri dâhil tüm yönlerden hukuksal sonuç doğurmaya devam etmektedir.

20. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2., 10., 36., 60. ve 138. maddelerine aykırı değildir. İtirazın reddi gerekir."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

21. Anayasa Mahkemesinin 31/1/2024 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

22. Başvurucu; doğum tarihinin sehven 1/1/1972 olarak yazıldığını, gerçek doğum tarihinin 1/1/1969 olduğunu ve bu hususun Kocaeli 1. Asliye Hukuk Mahkemesinin 21/4/1987 tarihli kararıyla hükme bağlandığını belirtmiştir. Yaş tashihi hakkında verilen bu kararın kesin hüküm niteliği arz ettiğini belirten başvurucu, 5510 sayılı Kanun'un 57. maddesinin uyumsuzluğa tatbik edildiği gerekçesiyle davasının -yaş tashihi hakkındaki kesin hükme rağmen- reddedilmesinin Anayasa'nın hukuk devleti ilkesi ile temel hak ve özgürlüklere ilişkin düzenlemelerine aykırılık teşkil ettiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

23. Anayasa'nın "Hak arama hürriyeti" kenar başlıklı 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

24. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurucunun şikâyetinin özü, hakkında yaş tashihiine ilişkin olarak tesis edilen kesinleşmiş mahkeme kararının emeklilik hakkının tespiti için açtığı davada dikkate alınmayarak davanın reddine karar verilmesine yöneliktir. Somut olayda başvurucunun iddialarının adil yargılanma hakkı kapsamındaki hakkaniyete uygun yargılanma hakkı yönünden incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

25. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Genel İlkeler

26. Anayasa'nın 36. maddesinde ifade edilen hak arama özgürlüğü ve adil yargılanma hakkı, sadece yargı mercileri önünde davacı ve davalı olarak iddia ve savunmada

bulunma hakkını değil yargılama sonunda hakkı olanı elde etmeyi de kapsayan bir haktır (AYM, E.2009/27, K.2010/9, 14/1/2010).

27. Anayasa Mahkemesi iptal veya itiraz yoluyla gündemine gelen davalarda, Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devletinin eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, hukuk güvenliğini sağlayan, bütün etkinliklerinde hukuka ve Anayasa'ya uyan, işlem ve eylemleri bağımsız yargı denetimine bağlı olan devlet olduğunu belirterek hukuki güvenlik ilkesinin hukuk devletinin unsurlarından biri olduğunu ifade etmiştir (AYM, E.2006/61, K.2007/91, 30/11/2007; AYM, E.2014/73, K.2014/98, 22/5/2014).

28. Anayasa Mahkemesi, bu kavramların içeriğini kararlarında tanımlamış; kişilerin hukuki güvenliğini sağlamayı amaçlayan hukuki güvenlik ilkesinin hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kıldığını, belirlilik ilkesinin ise yasal düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır ve uygulanabilir olmasını, ayrıca kamu otoritelerinin keyfi uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesini ifade ettiğini belirtmiştir (AYM, E.2013/64, K.2013/142, 28/11/2013).

29. Anayasa Mahkemesi, bazı kararlarında hukuk güvenliği ilkesinin bir gereği olarak kuralların öngörülebilir olması gerektiğinden açıkça bahsetmiş; hukuk güvenliğinin temel hak güvencelerinde korunan ortak değer olduğunu, hukuk devletinde hukuk normlarının öngörülebilir olması ve bireylerin tüm işlem ve eylemlerinde devlete güven duyabilmesi gerektiğini ifade etmiştir (AYM, E.2008/19, K.2010/17, 28/1/2010).

30. Adil yargılanma hakkı ile bağlantılı olan kesin hükme saygı ilkesi, kesinleşmiş bir mahkeme hükmüyle bireylere tanınan statüye (hak ve borçlara) hukuk düzenince istisnai durumlar dışında müdahale edilmemesini gerekli kılar (*Mustafa Altın* [GK], B. No: 2018/10018, 27/10/2021, § 63). *Kesin hükme saygı* ilkesi, yürürlükteki kurallara göre çözümlenen bir konunun o konunun ilgilileri arasında -kanunun öngördüğü *yargılamanın yenilenmesi* gibi ayrık durum dışında- yeniden incelenmesine engeldir. Değişik kanunlarda yer alan bu hukuksal kurum, yargı alanında kararlılık sağlamak amacına bağlanmaktadır. Biçimsel ve nesnel anlamda tanımları yapılan bu kurumun öğeleri; yargı kararlarına tanınan bir nitelik olması, bu niteliğin yasalarla tanınması ve yargı kararına uyulması zorunluluğudur (*Mustafa Altın*, § 57; AYM, E.1988/36, K.1989/24, 2/6/1989).

31. Kesin hükme saygı ve kesin hükmün bağlayıcı olması, hükmü veren mahkeme de dâhil diğer bütün mahkemelerin ve diğer ilgili kurumların bu kararla bağlı olması anlamına gelir. Yargının verdiği ve bağlayıcı olan kesin hüküm, zarar gören taraflardan biri açısından işlevsiz duruma getirilmişse adil yargılanma hakkının sağladığı güvencelerin bir anlamı kalmayacaktır (*Mustafa Altın*, § 58; *Arman Mazman*, B. No: 2013/1752, 26/6/2014, § 65; *Alba İnşaat Tic. Ltd. Şti.*, B. No: 2013/1313, 26/2/2015, §§ 53, 54).

b. İlkelerin Olaya Uygulanması

32. Somut olayda başvuru, yaşının düzeltilmesine ilişkin kesinleşmiş mahkeme kararının emeklilik işlemlerinde dikkate alınmadığından ve bu durumun Kocaeli 1. Asliye

Hukuk Mahkemesinin 21/4/1987 tarihli kararı uygulanmaması sonucunu doğurduğundan yakındır. Yaş tashihî kararı ile nüfus kayıtlarının gerçek duruma uygun hâle getirilmesi ve kütüklerin doğru şekilde tutulması amaçlanmakta olup eldeki uyumsuzluk yönünden başvuruçunun doğum tarihinin nüfus idaresi tarafından Kocaeli 1. Asliye Hukuk Mahkemesinin 21/4/1987 tarihli kararı doğrultusunda değiştirilmiş ve bu şekilde kararın icra edilmiş olduğu görülmektedir.

33. Bu bağlamda başvuruçunun yaşının düzeltilmesine yönelik olarak verilen 21/4/1987 tarihli mahkeme kararının 5510 sayılı Kanun'un 57. ve 506 sayılı mülga Kanun'un 120. maddelerinin ikinci ve üçüncü fıkraları uyarınca emeklilik işlemlerinde sonuç doğurmaması, mahkeme kararlarının icra edilmemesi sonucunu doğurmamaktadır. Emeklilik işlemlerinde, sigortalı olarak çalışılmaya başlandığı tarih itibarıyla nüfus kütüğünde kayıtlı olan doğum tarihinin esas alınmasını öngören kuralların, emeklilik düzeninin aktüeryal dengeler gözetilerek bilimsel verilere göre belirlenmesi ve sosyal güvenlik sisteminin birtakım aksaklıklara yol açılmadan sürdürülmesi amacına yönelik olarak düzenlendiği anlaşılmaktadır. Burada yargı kararları hukuksal olarak değerini ve geçerliliğini korumakta, sadece emeklilik yönünden sonuç yaratmamaktadır (benzer yönde bir değerlendirme için bkz. *Ali Çakmak ve Şerefraz Aygül*, § 52).

34. Nitekim Anayasa Mahkemesinin somut uyumsuzluğa dayanak teşkil eden 506 sayılı mülga Kanun'un 120. maddesinin üçüncü fıkrası ile 5510 sayılı Kanun'un 57. maddesinin üçüncü fıkrasına ilişkin olarak norm denetiminde verdiği kararlarındaki değerlendirmesi de aynı yöndedir (bkz. §§ 19, 20).

35. Bu itibarla başvuruçunun yaş tashihine ilişkin mahkeme kararının ilgili mevzuat hükümleri uyarınca emeklilik işlemleri yönünden sonuç doğurmamasının kararların uygulanmadığı veya hukuksal değerini ve geçerliliğini kaybettiği şeklinde yorumlanamayacağı sonucuna varılmıştır.

36. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

Hasan Tahsin GÖKCAN, Yıldız SEFERİNOĞLU ve Selahaddin MENTEŞ bu görüşe katılmamıştır.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki hakkaniyete uygun yargılanma hakkının İHLAL EDİLMEDİĞİNE Hasan Tahsin GÖKCAN, Yıldız SEFERİNOĞLU ve Selahaddin MENTEŞ'in karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

C. Yargılama giderlerinin başvuruçunun üzerinde BIRAKILMASINA,

D. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 31/1/2024 tarihinde karar verildi.

Başvuru Numarası : 2020/1617

Karar Tarihi : 31/1/2024

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Başvuruda SGK tarafından yaşlılık aylığı bağlanması işlemi sırasında başvuranın yaş düzeltmeye ilişkin kesinleşmiş mahkeme kararı dikkate alınmamıştır. Başvuran bu nedenle açtığı emeklilik hakkının tespiti davasının 5510 sayılı Kanununun 57. maddesi uyarınca kabul edilmemesinin mahkeme kararının uygulanmaması sonucunu doğurması nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

2. Mahkememiz çoğunluğu tarafından karara temel alınan gerekçede yaş düzeltilmesine ilişkin mahkeme kararının nüfus kayıtlarının düzenli tutulmasına ilişkin olarak uygulanıp kayıtların düzeltilmediği, bununla birlikte düzeltilmiş kaydın emeklilikte esas alınmamasının mahkeme kararının icra edilmemesi anlamına gelmediği, öte yandan uygulamaya esas kanun hükmünün iptal isteminin de Mahkememiz tarafından reddedildiği belirtilerek başvuru kabul edilemez bulunmuştur.

3. Öncelikle başvuruya konu işleminin yasal dayanağını oluşturan kuralın iptal isteminin reddine dair AYM'nin 2019/5 E. - 2019/24 K. sayılı kararına karşı yazdığımız karşıoy gerekçelerine atıf yaparak, kuraldaki düzenlemenin gerek sosyal güvenlik hakkına (AY m. 60) gerekse adil yargılanma hakkı yönlerinden yarattığı sorunlara işaret etmek istiyorum.

4. Çoğunluk kararında söylenenin aksine meselenin kesinleşmiş mahkeme kararlarının kesin hüküm otoritesinin hüküm doğurmasıyla bağlantısı bulunmaktadır. Çünkü bir kişinin gerçek doğum tarihinin nüfus kaydından farklı olduğunun kesinleşen mahkeme kararıyla tespit edilmesi, hukuk düzeni bakımından gerçeğin bu olduğu anlamına gelmektedir. Hukuken belirlenen gerçek doğum tarihine ilişkin kesin hükmün ilgili bütün alanlarda hukuki sonuç doğurması zorunludur.

5. Mahkemelerin kesinleşen kararlarının otoritesinin tanınması hukuk devletinin ve hukuk güvenliği ilkesinin bir gereğidir. Başka deyişle *kesin hükmün otoritesi-dokunulmazlığı ilkesi* hukuk devleti (AY m. 2) kapsamında anayasal güvence altındadır. AYM söz konusu ilkeyi *kesin hükme saygı* ilkesi olarak nitelemekte ve bu ilkenin uluslararası hukuk düzenine özgü ve hukukun genel ilkelerinden biri olarak kabul gördüğünü ifade etmektedir. Mahkeme ayrıca Anayasanın 138. maddesinde yer alan mahkeme kararlarının geciktirilmeksizin uygulanması yükümlülüğünün de kesin hükme saygı ilkesinin bir gereği olduğunu kabul etmektedir (bkz. Arman Mazman, B. No: 2013/1752, 26.6.2014, par. 65; Alaaddin Bayram, B. No: 2109/25857, 31.3.2022, p. 45).

6. Öte yandan kesin hükme saygı ilkesi adil yargılanma hakkının da bir unsurudur. Kesinleşen mahkeme kararlarının hukuki sonuçlarından bir kısmının tanınmaması adil yargılanma hakkı kapsamında mahkeme hakkının zedelenmesine, ihlaline neden olur (bkz. AİHM Burdov/Rusya, No: 59498/00, 27.5.2002, par. 35-36; Lunari/İtalya, No: 21463/93, 11.1.2001). Mahkeme kararının tam veya kısmen yerine getirilmemesi ayrıca kararların icrası hakkını da ihlal eder.

7. Başvuranın kesinleşen mahkeme kararı ile nüfus kaydına işlenen gerçek doğum tarihinin emeklilik işleminde esas alınmasına 5510 sayılı Kanununun 57/2. maddesindeki kural engel olmaktadır. Meşru amaçlarla sosyal güvenlik hakkına ilişkin mevzuatta böyle bir düzenleme yapılabileceği ileri sürülebilir. Buna karşın bir mahkeme kararının kesin hüküm

otoritesinin tanınmamasına ilişkin gerekçeler, yukarıda değinilen önceki karşıoy gerekçelerimizle birlikte makul ve kabul edilebilir görünmemektedir. Kesin hüküm otoritesine istisna için incelenen kural ve gerekçelerinde açıklanan nedenlerin hukuk devleti ilkesi ile mahkeme hakkına ilişkin bireysel ve kamusal olarak beklenen yararlardan daha üstün olduğu da gösterilememiştir. Belirtilen nedenlerle başvuranın adil yargılanma hakkı kapsamında mahkeme hakkı ve kararların icrası hakkının ihlal edildiği görülmüştür.

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

KARŞIOY

1. Çoğunluğun, Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) tarafından yaşlılık aylığı bağlanması, sigortalı çalışmaya başladıktan sonra yapılmış yaş tashihiine ilişkin kesinleşmiş mahkeme kararının dikkate alınmaması üzerine emeklilik hakkının tespiti için açılan davanın reddine karar verilmesi nedeniyle, yaş tashihiine ilişkin kararının ilgili mevzuat hükümleri uyarınca emeklilik işlemleri yönünden sonuç doğurmamasının, kararların uygulanmadığı ya da hukuksal değerini ve geçerliliğini kaybettiği şeklinde yorumlanamayacağı, dolayısıyla da adil yargılanma hakkının ihlal edilmediği açık olduğundan "açıkça dayanakta yoksun olması" nedeniyle kabul edilemez olduğuna dair kararına iştirak etmiyoruz.

2. Anayasa'nın 138/4 maddesi:

"Yasama ve yürütme organları ile idare, mahkeme kararlarına uymak zorundadır; bu organlar ve idare, mahkeme kararlarını hiçbir suretle değiştiremez ve bunların yerine getirilmesini geciktiremez." şeklindedir.

3. 5510 sayılı Kanun'un 57/3 maddesi:

"İş kazası, meslek hastalığı, malûllük, yaşlılık ve ölüm sigortalarından gelir ve aylık tahsisleri ile sermaye değerinin hesabında, iş kazasının olduğu veya meslek hastalığının hekim raporuyla ilk defa tespit edildiği veya sigortalıların bu Kanuna ve bu Kanunla yürürlükten kaldırılmış kanunlara tâbi olarak ilk defa çalışmaya başladığı tarihten sonraki yaş düzeltmeleri dikkate alınmaz." şeklindedir. Yasal düzenlemeye göre, ilk defa sigortalı çalışmaya başladığı tarihte nüfus kütüğündeki kayıtların mutlak olarak esas alınacağı, sigorta kaydından sonraki bir tarihte mahkeme kararı ile de olsa yaş tashihiyelerinin emeklilik işlemlerinde hiçbir şekilde dikkate alınmayacağı hüküm altına alınmıştır. Bu şekildeki yasal düzenleme (Kanun) ile, bir nevi Anayasa'nın 138/4 maddesine bir istisna getirilmiş olmaktadır. Bu haliyle de kanundan kaynaklanan bir hukuka aykırılık da söz konusu olmaktadır.

4. Medeni Kanun'un "Kişisel Durum Sicili" başlığı altında bulunan;

- "Sicil" kenar başlıklı 36. maddesi "Kişisel durum, bu amaçla tutulan resmî sicilile belirlenir."

- "Görevliler" kenar başlıklı 37. maddesi "Kişisel durum sicili, Devletçe atanan memurlar tarafından tutulur. Sicil kayıtlarını tutmak ve örnek vermek bu memurların görevidir."

- "Sorumluluk" kenar başlıklı 38. maddesi "Kişisel durum sicilinin tutulmasından doğan zararlar, kusurlu memura rücu edilmek kaydıyla, Devletçe tazmin edilir."

- "Düzeltilme" kenar başlıklı 39. maddesi "Mahkeme kararı olmadıkça, kişisel durum sicilinin hiçbir kaydında düzeltme yapılamaz." şeklindedir.

5. Nüfus Hizmetleri Kanunu'nun 35/1 maddesi:

"Kesinleşmiş mahkeme hükmü olmadıkça nüfus kütüklerinin hiçbir kaydı düzeltilemez ve kayıtların anlamını ve taşıdığı bilgileri değiştirecek şerhler konulamaz. Ancak olayların aile kütüklerine tescili esnasında yapılan maddî hatalar

nüfus müdürlüğünce dayanak belgesine uygun olarak düzeltilir." şeklinde düzenlenmiştir.

6. Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 218/2 maddesi:

"Kovuşturma evresinde mağdur veya sanığın yaşının ceza hükümleri bakımından tespitiyle ilgili bir sorunla karşılaşılması halinde; mahkeme, ilgili kanunda belirlenen usule göre bu sorunu çözerek hükmünü verir." şeklindedir. Bu düzenlemeye göre ceza mahkemelerine kovuşturma aşamasında yaş düzeltme yetkisi verilmiş olup, muhtemel yaş tashihi kararı ile ilgilinin cezai sorumluluğunda artış veya azalması söz konusu olabilecek veya infaz rejiminde de değişiklik olabilecektir.

7. Yukarıda açıklandığı üzere, Anayasa'nın 138/4 maddesi, mahkeme kararlarına uyma zorunluluğunu düzenlemekte ve hiçbir istisnaya da yer verilmemektedir. Yaş tashihi kararlarının ilgilinin sicilinde değişiklik yapılmasına karşın; "yargı kararı hukuksal olarak değerini ve geçerliliğini korumakta, sadece emeklilik yönünden sonuç doğurmamaktadır." şeklindeki yorum Anayasa'nın 138/4 maddesindeki emre uygun bir yaklaşım değildir.

8. Kesinleşmiş mahkeme kararlarının, emeklilik işlemlerinde itibar edilmemesi Anayasa'nın 2. maddesinde ifadesini bulan "Hukuk Devleti" ilkesiyle de bağdaşmamaktadır.

Yaş düzeltme ile ilgisinin cezai sorumluluğun kapsamı, mahiyeti genişleyebilecek, ceza miktarı arttırılabilecek ve hatta infaz rejiminde de ciddi şekilde ağırlaştırılabilecekken, aynı mahkeme kararının emeklilik işlemlerinde hüküm ifade etmeyeceğini kabul etmek Hukuk Devleti ilkesi ile bağdaşmayacaktır.

9. Anayasa'nın 36. maddesi:

"Herkes, meşrû vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir." şeklindedir.

10. Yaş düzeltmeye ilişkin kesinleşmiş mahkeme kararlarının uygulanmaması "adil yargılanma hakkı"nın bir parçası olan "mahkemeye erişim hakkı" kapsamında değerlendirilmektedir. Hak arama özgürlüğü ve adil yargılanma hakkı sadece yargı mercileri önünde davacı ve davalı olarak iddia ve savunmada bulunma hakkını değil, yargılama sonunda hakkı olanı elde etmeyi de kapsayan bir hak olduğu Anayasa Mahkemesince bir çok kez vurgulanmıştır.

11. Mahkemeye erişim hakkı, bir uyuşmazlığı mahkeme önüne götürme ve aynı zamanda mahkemece verilen kararın uygulanmasını isteme haklarını da kapsadığı ve karar uygulanmazsa yargılamanın da bir anlamı olmayacağı AİHM kararlarında da ortaya konmuş bulunmaktadır.

12. Yukarıda açıklanan nedenlerle çoğunluğun görüşüne katılmıyoruz.

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye
Selahaddin MENTEŞ